

Până atunci nu iubeam norodul; de-atunci încolo mi-a fost milă de el. Tu îl iubeai oare? Spre care bine l-ai călăuzit dincolo de cetate? Fiindcă zvonul nunții tale până la noi n-a mai ajuns. N-am auzit nici fluiere și nici cimbale. Auzul doar de așteptare îmi e plin. Unde a fost nunta aceea, de i s-a stins întreaga larmă? Prințe, n-am să le spun... nimeni să nu știe că doar în moarte e tăcută nunta.

Prințe, a trebuit să-ți mint norodul, fiindcă tu îl mințișezi deja și fiindcă eu știam despre minciună și mi-a fost milă de minciuna ta. Prințe, ți-am lungit nenorocirea până dincolo de moarte. Calea ta am luat-o de la capăt. Tu ți-ai călăuzit norodul în deșert; eu l-am adus iarăși în cetate, spre ostoierea foamei și setei, ca să șterg zilele cu suferințe de-a lungul sterpelor nisipuri prin care tu, păstor netrebnic, ți-ai mânat turma ca să pască...

Zorile fremătau; era ceasul în care, alte dăți, îl părăseam pe prinț. Am ieșit din cort cu ochii zvântați de lacrimi și cu fața în orânduială. Nimeni nu coborâse încă înspre plajă. Am vrut să-i pregătesc pentru amărăciunea care-i aștepta; să le arăt ca pe-o pedeapsă dezamăgirea înfiorătoare ce li se va deschide-n față: așadar, să născocesc vreo greșeală, cumva, și să le-o pun sub ochi ca pe-un soi de păcat pentru care pedeapsa ar fi fost îndreptățită – așa încât să o privească precum o plată meritată și, prin aceasta, dacă nu să se necăjească mai puțin, măcar să mi se supună și să prindă spaimă de mine. Iar eu, pe care numai puterea dragostei mă călăuzise, iată că trebuia să-i călăuzesc pe ei numai cu puterea spaimii. Și, nesocotind nerăbdarea lor de a-și

stinge setea, sau mai degrabă gândindu-mă numai la ea, le-am zis:

— Prințul vă pune credința la încercare. Nici nu gândește să coboare în urma voastră spre plaja atâta de dorită. Nu-s eu cel dintâi dintre voi, oare? a spus; nu se cuvine să fiu primul care se spală în apele mării, se scaldă și bea din ea? Nenorocire celui ce înaintea mea va coborî; crud va plăti pentru neobrăzare, și ceilalți dimpreună cu el. Chiar dacă unul singur va păcătui, cu toții veți îndura pedeapsa pentru fapta lui. Mânia mea se va întinde peste orice închipuire, cu mult mai mare decât păcatul singur. Am nevoie, mi-a mai spus, ca norodul să se teamă de mine și de la el aștept supunere deplină; de se va petrece o astfel de greșală, chiar și din partea unuia singur, acela va fi semnul că nesupunerea s-a întins asupra tuturor. Dar ascultați: n-am de gând să cobor astăzi către plajă, nici mâine, ci numai în dimineața de după poimâine; și aici e încercarea la care vă supun: chiar dacă vă e sete, așteptați. Înainte de-a vă atinge de apă, ridicați un altar Domnului, spre mare mila Lui și ca să Îi aducem jertfă. Asta veți face în aceste două zile. Veți ridica altarul aproape de plajă, fără să vă întrebați de ce-s nisipuri mișcătoare. Veți găsi acolo pulberi de ghips pentru ipsos și, la piciorul dunei, blocuri de nisip întărit. Dedesubtul altarului să ciopliți o adâncitură, ca o peșteră. Haideți. Vreau să lucrați cu toții. Dorința mi-e să aduc jertfă cât mai curând.

În cele două zile, chiar dacă răstimpul era scurt, lucrarea înaintă iute. Nu știu dacă vreunul îmi nesocotise în ascuns porunca. Dar n-avea nici o însemnătate. Chiar dacă ar fi toți supuși, gândeam, întinderea tot nu s-ar

preschimba în mare. Pe unul să cadă bănuiala că a păcătuit, și restul vor plăti, de-or ști ori nu ce s-a-ntâmplat cu ceilalți.

În cele două zile marea fu scaldată în azur; pe țărmul celălalt tremurau miraje irizate în culori ce se preschimbau la trecerea ceasurilor. Ca să le înlesnesc păcatul, rămâneam îndelung lângă cortul prințului. Noaptea coboram spre plaja a cărei trădare o știam. Mă așezam nu departe de țărm, doar ca să mă uit în zare. Luna răsărea, mai rotundă ca în ajun; acum, fiindcă uimirea mi se risipise, ajungeam să mă uit mai cu luare-aminte spre ea. Părea că liniștea mă înconjoară ca un adevăr întreg și că izvorăște din adorația ce se năștea în mine. Fiindcă nu știusese până atunci că o noapte poate să fie atâta de frumoasă; și simțeam cum se isca în suflet, mai adânc decât aș fi crezut că poate să fie vreodată adâncul, o altă iubire, de o mie de ori mai aprinsă, mai dulce, mai odihnitoare decât iubirea ce i-o purtasem prințului, și căreia liniștea uriașă din jur părea că îi răspunde.

Așa încât mai împăcată mi se păru a treia noapte, când luna îmi luminase pașii către țărm, iar eu, pelerin ostenit, ca un tâlhar de noapte cărasem, târâsem fără-oprire de pulpana veșmântului ce-i tot cădea pe față trupul fără de viață al prințului, și de-acum puteam să mă uit la goliciunea lui, dar era goliciune de cadavru și nu mai valora nici măcar un gând, iar când l-am pus pe-altarul unde în ziua următoare căința mincinoasă a norodului urma s-aducă jertfă – când l-am întins în scobitura cea îngustă pe care într-adins o poruncisem să se sape... atunci, în sfârșit dezlegat de iubirea cea mare a sufletului meu, singur în noapte mi-am strigat bucuria și, alungând

trecutul mort, mi-am lăsat nădejdea să cânte liberă. Nici înainte nu mă îndoiam că pelerinajul ajunsese să mă sece de puteri; dar în seara aceea, înaintând pentru cea din urmă oară pe plajă, am privit fără de spaimă spre mare – căci spaimă ar trebui să simtă numai cel care crede că e de datoria lui să treacă pe țărmul de dincolo – și am văzut-o atunci atâta de frumoasă, că am simțit cum, încetul cu încetul, credința în viață mi se schimbă; adorația mea, mereu vie, dar, de când prințul era mort, cu totul rătăcită, se făcu mai mare și mai întinsă, cât nemărginirea deșertului; și, fiindcă sufletul meu mai adânc se umplea de măreție, am crezut că aceasta e fericirea.

Acum cred că nu e cu puțință, mă îndoiesc că am ajuns să o ating cu adevărat. Îmi aduc aminte că am vrut să cânt și n-am putut, fiindcă nu mai cântam pentru vreo ființă, doar în mine, și ziceam numai, iar și iar, fără să-mi înțeleg vorbele și gândul: Prințe! Cine oare e mort? Cum să pricep de ce-s atât de viu?

Bucurie? Poate; nu înțelegeam cum de prințul, în miezul clipei înseși, ieșea biruitor al ei; fiindcă nu era mort decât pentru mine și numai eu îl iubeam. În fruntea norodului lectica lui goală trebuia mereu să-nainteze, ca și cum el ar fi fost tot înăuntru; iar eu trebuia să zic mereu că l-am văzut și n-aveam să mai vorbesc decât pentru a povesti ce a spus el, pasămite. La început n-am priceput că minciuna mea va deveni atâta de împovărătoare, și că, mort, prințul va trăi doar în ea. Închipuindu-mi-l neîncetat, iubirea mi se-ntețise iar. Eram încredințat că-i mort, dar nu puteam să mi-l închipui decât viu. Câteodată, noaptea, în cortul lui în care doar eu mai rămăsesem,

ățipeam: și somnul meu fără de vise mi-era ca o înfățișare a morții lui; dar alteori, din pricina celor ce se aflau pe lângă cort, mă prefăceam că spun un cântec pentru el; atunci îmi aminteam nopțile noastre și mă-ntristam, căci îi văzusem chipul. Durerea mi se făcea mai vie pe când mă străduiam să mă prefac până la capăt. Asemenea celor ce printre vii se numără, i se-aduceau în fiecare zi merinde; tot ce făceam ca să-l țin viu pentru ceilalți mă întărea în gândul lipsei lui. Cu cât simțeam c-ar trebui să fie, cu-atât știam că nu mai e.

Și de atunci nu m-a mai părăsit un gând, istovitor și-aprins ca o dorință: că mă voi desfăta din nou cu bucurie în sufletul meu, dar numai când el va fi eliberat pe veci de norod și de iubire.

Acum, norodul m-a părăsit; s-a întors în sfârșit în cetate. L-am călăuzit afară din deșert. Nu m-a iubit, fiindcă mie fiindu-mi mereu teamă că le-aș stârni în vreun chip mila, profeția mea era lipsită de dulceață; și nici pe prinț nu l-a iubit, căci nu-i puneam în gură decât vorbe pline de asprime. Despre iubire nu puteam vorbi, fiindcă ar fi fost pentru o minciună. Trebuia s-o fac să treacă până la sfârșit drept adevăr; să nu-mi îngădui vreo slăbiciune. Și, odată ce nu mai aveam putere, trebuia chiar să mă prefac... Dar acum știu: dacă pe lumea asta sunt profeți, ei sunt așa fiindcă și-au pierdut Dumnezeuul. Căci, dacă El n-ar fi tăcut, vorbele noastre la ce-ar fi de folos?

Firește că am făcut și minuni amăgitoare; am făcut să țâșnească apă din stâncă; am prefăcut izvoare sărate în apă dulce și, când stoluri de potârnichi au sosit deasupra noastră, am strigat că acesta e răspunsul la rugăciunea

mea. Când Bubaker s-a ridicat la luptă, nu știu cum am putut să-i înăbuș răzmerița, altfel decât prin fapte desperate. Am amenințat. Apoi, nici unul nu s-a mai îndoit de puterea mea; numai eu n-aveam credința că există.

Îndatorirea mea de păstor al turmei a luat sfârșit; sufletul meu e liberat, în fine. Cum să-mi strig bucuria, de-acum? Nu mai pot să cânt doar cântece. Nu mai pot, scăldat de iubire, să îngân seara stihuri la margine de piață, nici să mai fac copiii să danseze. Nu mai pot, cunosc acum mai multe decât cele ale cetății, am străbătut deșertul. De-acum, El Hadj, ce am să fac? Că-i prințul mort – mai știu eu oare? Îmi amintesc de nunta care îl așteaptă, ca și cum nimic din el n-ar fi murit... Iată, iată, înăuntrul unui palat din Cetate știu eu că trăiește un copil, un frate mai mic al prințului... Așteaptă el ca glasul meu să-l călăuzească? Și-am să o iau de la cap, oare, cu el, cu alt norod, cu o poveste nouă, pe care pas cu pas aş recunoaște-o... ori, ca sufletele îndoliate ce cu cenușă amară se hrănesc, am să plec singur – ca aceia care, o taină ascunzând, rătăcesc fără-ncetare pe lângă cimitire și care-și caută, în van, odihna în locuri pustiite.